

Asia: VN/4507/2021

Lausuntopyyntö työryhmän luonnoksesta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmaksi (MISU)

Lausunnonantajan lausunto

- 1. Onko ehdotettu maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman toimenpidekokonaisuus tasapainoinen, vaikuttava ja toteuttamiskelpoinen?**

-

- 2. Toimeenpanon näkökulmasta maankäyttösektorin ilmastosuunnitelmassa hyväksyttävyyys ja oikeudenmukaisuus ovat tärkeitä. Arvioi niiden toteutumista suunnitelmassa.**

Suunnitelmassa on virkistysarvojen ja viihtyvyyden kohdalla todettu, että ”ihmisten kokemukset viihtyvyydestä ja elinoloista ovat maankäyttöön liittyen hyvin vaihtelevia, eikä selkeitä johtopäätöksiä tästä syystä voida muodostaa kokonaisuudesta.” Samanlainen epävarmuus syntyy subjektiivisten hyväksyttävyyden ja oikeudenmukaisuuden periaatteiden käytöstä. Suunnitelman hyväksyttävyyden ja oikeudenmukaisuuden toteutumista on siis vaikea arvioida.

Ihmisoikeuskeskus on todennut useissa viimeaikaisissa ilmastotoimiin liittyvissä lausunnoissaan, ettei oikeudenmukaisuuden käsitteelle tulisi antaa yksinomaista painoarvoa. Eri tahojen tai henkilöiden kokemus hyväksyttävyydestä ja oikeudenmukaisuudesta voi vaihdella hyvinkin paljon.

YK:n ihmisoikeusneuvosto tunnusti lokakuussa 2021 ensimmäistä kertaa oikeuden puhtaaseen, terveelliseen ja kestävään ympäristöön ihmisoikeutena päätöslauselmassaan 48/13. Päätöslauselmassa ihmisoikeusneuvosto totesi, että ilmastonmuutos, ympäristön heikko tila ja kestämatön kehitys muodostavat yhden suurimmista ja vakavimmista uhista nykyisten ja tulevien sukupolvien ihmisoikeuksien toteutumiselle. Myös monet muut kansainväliset toimijat ovat vakiintuneesti tunnustaneet ilmastonmuutoksen uhkaavan perustavalla tavalla eri ihmisoikeuksien toteutumista.

Ihmisoikeuskeskus katsoo, että suunnitelman tulisi vahvemmin huomioida sen vaikutukset perustuslaissa ja Suomea sitovissa ja velvoittavissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa määriteltyjen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen. Subjektiiiviset hyväksyttävyyden ja koetun oikeudenmukaisuuden termit eivät yksin riitä. Ihmisoikeuksien toteutumista ilmasto- ja ympäristökysymyksissä arvioidaan lisääntyvässä määrin kansainvälisessä keskustelussa ja erityisesti ilmastokysymyksiin liittyvissä oikeudenkäynneissä, mm. Euroopan ihmisoikeustuomioistuimessa. Vaikka toistaiseksi Suomessa ei ns. ilmasto-oikeudenkäyntejä voida käydä, on eduskunnan ympäristövaliokunta antanut ilmastolain yhteydessä eduskunnan hyväksyttäväksi lausuman (5.5.2022, YmVM 2/2022 vp, HE 27/2022 vp), jossa edellytetään, että hallitus antaa täydentävän HE:n syksyllä 2022 sen mahdollistamiseksi, että myös Suomessa voitaisiin jatkossa viedä tuomioistuimen tutkittavaksi ilmastositoumusten riittämätön toimeenpano. Kehitys tulisi tässäkin suunnitelmassa huomioida. Suunnitelman täytäntöönpanon yhteys perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen tulisi huomioida eksplisiittisesti.

Maankäyttösektorin ilmastosuunnitelman mukaiset toimet voivat vaikuttaa muiden muassa perustuslaissa turvattuun oikeuteen yhdenvertaisuuteen ja tasa-arvoon (6 §), omaisuuden suojaan (15 §), oikeuteen omaan kieleen ja kulttuuriin (17 §) sekä velvollisuuteen ympäristöstä (20 §). Nämä tulisi suunnitelmassa huomioida paremmin.

3. Muuta huomioitavaa suunnitelmaluonnoksesta.

-

Kupiainen Emmi
Ihmisoikeuskeskus